

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет сценічного мистецтва

Кафедра музично-драматичного театру

СЦЕНІЧНА МОВА

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»,
ОП «Акторське мистецтво музично-драматичного театру»

Харків – 2026

УДК 808.55(073)

С92

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 14 від 27.04.2026 р.)

Рецензенти:

Набоков Роман Геннадійович - кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури ХДАК, декан факультету сценічного мистецтва

Кудрич Людмила Володимирівна - заслужена артистка України, доцент завідувачка кафедри музично-драматичного театру

Укладачі:

О. М. Михайлюченко - викладач кафедри музично-драматичного театру Харківської державної академії культури.

К.В. Безверха - викладач кафедри музично-драматичного театру Харківської державної академії культури.

С92

Сценічна мова : програма та навчально-методичні матеріали до курсу для здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», ОП «Акторське мистецтво музично-драматичного театру» / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т сценічного мистецтва, Каф. муз.-драм. театру; уклад.: О. М. Михайлюченко., К.В. Безверха. Харків: ХДАК, 2026. 20 с.

Для викладачів та студентів-бакалаврів спеціальності 026 «Сценічне мистецтво».

УДК 808.55:378.147](073)

ЗМІСТ

Загальна інформація про дисципліну	4
Анотація дисципліни	4
Політика дисципліни	8
Тематика індивідуальних занять	9
Методичні рекомендації до індивідуальних занять	12
Самостійна робота	15
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів	16
Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання	16
Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	18
Рекомендовані джерела інформації	19

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1	Назва дисципліни	Сценічна мова
2	Викладач	Михайлюченко Оксана Миколаївна
3	Контактні дані викладача (тел., email)	Polezhkina@ukr.net 0664120284 pani.kseniia87@gmail.com 050 2098489
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова
5	Рік підготовки	2
6	Семестр	3, 4
7	Лекції (год.)	–
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	
9	Самостійна робота (год.)	40
10	Індивідуальна робота (год.)	30
11	Кількість кредитів	2
12	Загальна кількість годин	70
13	Види поточного контролю	Підсумкові покази
14	Вид підсумкового контролю	залік (3 сем), іспит (4 сем)

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Сценічна мова» спрямована на формування усвідомлення здобувачами значення сценічного слова у театральному мистецтві та розвиток навичок виразного, емоційно-насиченого мовлення на сцені.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

«Сценічна мова» є обов'язковою навчальною дисципліною, що входить до загальної системи фахової підготовки здобувачів ОП «Акторське мистецтво музично-драматичного театру». Вона забезпечує комплексний розвиток мовленнєвих, голосових та виразних навичок, необхідних для професійної акторської діяльності.

Набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін «Вокал», «Комплексна система пластичного виховання актора», «Майстерність актора».

2.3. Мета вивчення дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Сценічна мова» є набуття здобувачами освіти професійних компетентностей згідно з ОП «Акторське мистецтво музично-драматичного театру». Це досягається завдяки формуванню як теоретичних знань, так і практичних умінь, що дозволяють поєднувати технічні та творчі завдання при вихованні голосомовних навичок.

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток техніки мовленнєвого дихання, правильної дикції, голосу, інтонаційної виразності, ораторського мистецтва та культури мовлення.

2.4. Завдання вивчення дисципліни

- сформувати навички аналізу художнього тексту та його сценічного втілення через голос, емоцію та дію.
- сформувати у здобувачів освіти навички відчувати логічність мови, інтонації під час читання твору та виступу.
- Ознайомити з особливостями казки як жанру.
- Сформувати вміння працювати з байкою, розуміти її зміст, і її виразне виконання.
- Ознайомити з принципами створення літературної композиції та сформувати навички поєднувати тексти в одне ціле дійство.
- Сформувати навички роботи з прозою, монологом та моноп'єсою та підготовка до сценічного виконання.
- Розвинути вміння художнього втілювати прозу, монологи, моноп'єси, передаючи характер, настрій та зміст твору.

Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

У здобувачів мають бути сформовані наступні загальні компетентності:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області і її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства техніки і технологій;
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- Здатність спілкуватися державною як усно так і письмово
- Здатність працювати в команді;
- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;

Професійні компетентності:

- Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово;
- Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі

Інтернет та інших джерелах;

- Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір;
- Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для її оцінки;
- Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння;
- Обирати оптимальні та художньо-виражальні та технічні засоби відтворення креативного задуму при реалізації сценічного твору(проєкту);

Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціально культурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв;

- Організовувати, планувати та провадити театральну- педагогічну діяльність;
- Знати основні етапи (епохи, стилі, напрями) у розвитку театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва, класифікувати види та жанри сценічного мистецтва;
- Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу;
- Визначати творчі можливості та перспективи особистого розвитку здійснювати психологічну саморегуляцію;
- Аналізувати та враховувати естетичні запити глядачів;
- Презентувати результати професійної діяльності та проєктів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід;

У здобувачів мають бути сформовані наступні фахові компетентності:

- Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва;
- Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художньо-сценічних образах;
- Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і/ або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки;
- Здатність до професійного опанування змістовних (інформаційного, виразного, образного) рівнів сценічного твору;

- Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності;
- Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів при створенні та виробництві художнього твору;
- Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно- мистецьких процесів;
- Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї твору з зовнішнім контекстом;
- Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям;
- Здатність розробляти і реалізовувати освітницькі проєкти з метою популяризації сценічного мистецтва в широких верствах суспільства в тому числі із використанням можливостей театральної преси, інтернету та телебачення;
- Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва;
- Здатність вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних митців;

Уміння:

- Чітко розуміти поставлені завдання на основі отриманої від викладача вербальної інструкції, без додаткової демонстрації.
- Виконувати практичні завдання правильно та в межах відведеного часу.
- Запам'ятовувати отримані інструкції та самостійно застосовувати набуті знання під час роботи з літературними творами та у процесі вивчення інших фахових дисциплін.
- Володіти спеціалізованою термінологією.
- Опанувати та ефективно використовувати змішано-діафрагмальний тип дихання.
- Засвоїти орфоепічні норми української мови та впроваджувати їх у мовленнєву практику.
- Виконувати вправи для тренування рухомих частин мовленнєвого апарату та працювати над усуненням мовних вад.
- Контролювати напруження м'язів, що беруть участь у голосо-мовному процесі, та знімати зайву напругу.
- Координувати мовлення з рухами.

- Підлаштовувати власний темпоритм під загальний ритм академічної групи під час практичних занять.

Комунікація:

- Ділитися знаннями, ідеями та власним професійним досвідом як із фахівцями, так і з широкою аудиторією.
- Усвідомлювати роль культури як невід'ємної частини людського буття, цінувати культурне різноманіття та дотримуватися сучасних принципів толерантності, діалогу й співпраці у своїй професійній діяльності.
- Вільно використовувати основні засади творчого розвитку сценічного мистецтва, сприяючи соціокультурним змінам та впливаючи на культурний простір.

Автономія та відповідальність

Випускник освітньої програми несе відповідальність за розвиток професійних знань і практик, а саме:

- Забезпечує гармонійні взаємовідносини в театральному колективі.
- Демонструє здатність до безперервного навчання та самостійного професійного розвитку.
- Відповідає за підтримку та вдосконалення професійного рівня як окремих митців, так і театральних колективів.
- Приймає обґрунтовані рішення в умовах складних і непередбачуваних змін у сфері сценічного мистецтва.
- Самостійно виконує нові творчі завдання, проявляючи ініціативу та креативність.

Очікувані результати навчання

У результаті опанування дисципліни здобувачі повинні:

- Володіти концептуальними знаннями, включаючи розуміння сучасних досягнень у сфері сценічного мистецтва та театального виробництва.
- Вміти критично аналізувати ключові теорії, методи та принципи, що застосовуються у професійній діяльності.
- Вільно використовувати основні положення теорії акторської майстерності та спеціалізовану професійну термінологію.

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не виконання всіх зазначених завдань, до екзамену здобувач не допускається; пропущені заняття мають бути відпрацьовані (всі практичні завдання повинні бути виконані).

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки під час усного опитування та списування у ході контрольних робіт, на іспиті. **Норми академічної етики:** дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; використання гаджетів заохочується лише при дистанційній роботі.

3.3. Програма навчальної дисципліни:

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
		Л	П	сем	інд	с.р.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7
III семестр						
Тема 1. Логіка та інтонація сценічної мови	7				3	4
Тема 2. Правила розставлення логічних наголосів.	7				3	4
Тема 3. Казка як жанр народної творчості. Вимоги до вибору казки для художнього читання.	7				3	4
Тема 4. Загальний і виконавський аналіз казки та художнє втілення.	7				3	4
Тема 5. Естрадне виконання байки. Вибір байки для художнього читання.	7				3	4
Разом за III семестр	35				15	20
IV семестр						
Тема 6. Літературна композиція. Принципи її створення	7				3	4
Тема 7. Особливості роботи читця над літературною композицією, літературним монтажем.	7				3	4

Тема 8. Проза. Монолог. Моноп'єса	7				3	4
Тема 9. Аналіз та особливості роботи читця над прозою, монологом та моноп'єсою	7				3	4
Тема 10. Художнє втілення прози, монологу та моноп'єси	7				3	4
Разом за IV семестр	35				15	20
Усього	70				30	40

4. Теми індивідуальних занять

III семестр

Тема 1. Логіка та інтонація сценічної мови

Мета заняття:

1. Ознайомлення здобувачів освіти із поняттями логіки мовлення та інтонації, як основи виразного сценічного мовлення.
2. Формування розуміння того, як інтонація впливає на зміст та сприйняття тексту.
3. Розвиток навичок з поняттям осмисленого читання та передачі думки через мовлення

Завдання заняття:

- Пояснити здобувачам, що таке логіка мовлення та як вона впливає на побудову фрази;
- Ознайомити здобувачів з основними видами інтонації та їх роллю у сценічному мовленні;
- Сформувати навички визначати смислові центри в тексті;
  - Розвинути вміння передавати думку за допомогою інтонаційних засобів.

Тема 2. Правила розставлення логічних наголосів.

Мета заняття:

1. Сформувати вміння визначати головні слова в реченні.
2. Розвиток чіткості та зрозумілості мовлення.

Завдання заняття:

- Ознайомити здобувачів з правилами розстановки логічних наголосів;
- Навчити визначати ключові слова в тексті;
- Розвинути навички у здобувачів роботи з паузами та смисловими акцентами;
- Закріпити вміння через практичне читання текстів;

Тема 3. Казка як жанр народної творчості. Вимоги до вибору казки для художнього читання.

Мета заняття:

1. Ознайомити здобувачів з особливостями казки як жанру.
2. Сформувати вміння обирати твори для сценічного виконання.

Завдання заняття:

- Розкрити жанрові особливості казки;
- Ознайомити здобувачів з критеріями підбору казок для читання;
- Сформувати вміння аналізувати та розкривати зміст та образи твору;
- Формувати відчуття стилю та настрою казки.

Тема 4. Загальний і виконавський аналіз казки та художнє втілення.

Мета заняття:

1. Навчити здобувачів аналізувати казку та готувати до публічного виконання.
2. Розвинути вміння передавати образи через мовлення.

Завдання заняття:

- Розвинути навички визначати ідею та основний зміст казки;
- Ознайомити здобувачів з етапами виконавського аналізу;
- Розвинути навички здобувачів створення образів персонажів;
- Сформувати вміння художнього втілення тексту казки.

Тема 5. Естрадне виконання байки. Вибір байки для художнього читання.

Мета завдання:

1. Ознайомлення з особливостями байки як сценічного жанру.
2. Розвиток навичок у здобувачів виразного та емоційного виконання байки.

Завдання заняття:

- Розкрити специфіку байки та її зміст;
- Розвинути вміння передавати підтекст і гумор;
- Сформувати навички естрадного виконання.

IV семестр

Тема 6. Літературна композиція. Принципи її створення

Мета заняття:

1. Ознайомлення з поняттям літературної композиції.
2. Сформувати вміння поєднувати тексти в єдине ціле.

Завдання заняття:

- Пояснити принцип побудови композиції;
- Ознайомлення з видами літературних композицій;
- Сформувати вміння структурувати текст.

Тема 7. Особливості роботи читця над літературною композицією, літературним монтажем.

Мета завдання:

- 1.Розвиток навичок роботи з великими текстовими формами.
- 2.Формування цілісного сценічного бачення матеріалу.

Завдання заняття:

- Ознайомлення з поняттям літературного монтажу;
- Сформувати вміння працювати з переходами між частинами;
- Формувати цілісність виконання.

Тема 8. Проза. Монолог. Моноп'єса

Мета заняття:

1. Ознайомлення з особливостями прозових форм.
2. Розвиток індивідуальної виразності виконавця.

Завдання заняття:

- Розкрити специфіку прози, монологу, моноп'єси;
- Ознайомити здобувачів з особливостями їх виконання;
- Розвинути вміння працювати з внутрішнім станом героя;
- Сформувати навички сценічного існування в монологічній формі.

Тема 9. Аналіз та особливості роботи читця над прозою, монологом та моноп'єсою

Мета заняття:

- 1.Поглиблення навичок аналізу тексту.
- 2.Підготовка до сценічного виконання.

Завдання заняття:

- Навчити здобувачів розуміти та аналізувати зміст і підтекст твору;
- Сформувати вміння визначити емоційні акценти;
- Підготовка до публічного виконання;
- Закріпити сформовані навички через практичну роботу.

Тема 10. Художнє втілення прози, монологу та моноп'єси

Мета заняття:

1. Узагальнення набутих навичок та вмінь.
2. Створення повноцінного сценічного образу і виконання.

Завдання заняття:

- Розвивати вміння цілісного виконання твору;
- Сформувані індивідуальний стиль читця;
- Вдосконалити техніку мовлення;
- Досягти виразності, емоційності та переконливості сценічного виступу.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Індивідуальні заняття з дисципліни «Сценічна мова» мають на меті поглиблення та закріплення мовленнєвих навичок кожного здобувача з урахуванням його індивідуальних особливостей. У процесі роботи доцільно поєднувати аналітичний підхід до тексту з практичними вправами на розвиток мовлення, голосу, мовлення.

Тема 1. Логіка та інтонація сценічної мови

Під час індивідуальних занять важливо сформувані у здобувача вміння усвідомлювати зміст тексту та передавати його за допомогою інтонації.

Рекомендовані вправи:

- читання одного речення з різними інтонаціями (ствердження, запитання, емоційне забарвлення);
- поділити текст на смислові частини з подальшим озвученням кожної;
- вправи на зміну темпу мовлення залежно від змісту;
- читання з виділенням ключових слів.

Тема 2. Правила розставлення логічних наголосів.

Індивідуальна робота має бути спрямована на формування навичок визначати смисловий центр фрази. Особливо ефективною є робота з короткими текстами.

Рекомендовані вправи:

- читання одного речення з різними логічними наголосами;
- Підкреслення ключових слів у тексті перед читанням;

- вправи на паузування (логічні, психологічні паузи);
- самостійне складання здобувачем коротких текстів із подальшим аналізом.

Тема 3. Казка як жанр народної творчості. Вимоги до вибору казки для художнього читання.

Під час індивідуальних занять важливо допомогти здобувачу усвідомити жанрові особливості казки та обрати твір відповідно до індивідуальних можливостей.

Рекомендовані вправи:

- аналіз структури казки (зачин, розвиток дії, кульмінація, кінцівка);
- читання казки з різною інтонаційною подачею;
- вправи на передачу характерів персонажів через голос.

Тема 4. Загальний і виконавський аналіз казки та художнє втілення.

Індивідуальна робота зі здобувачем передбачає глибокий аналіз тексту та формування структури сценічного виконання.

Рекомендовані вправи:

- поділ тексту на епізоди та їх окреме опрацювання;
- характеристика персонажів та їх емоційний стан;
- вправи на зміну інтонації відповідно до розвитку сюжету;
- цілісне виконання з подальшим аналізом помилок та їх корекцією.

Тема 5. Естрадне виконання байки. Вибір байки для художнього читання.

Індивідуальне заняття спрямоване на розвиток чіткості, динаміки та виразності мовлення.

Рекомендовані вправи:

- читання байки з акцентом на мораль;
- вправи на передачу гумору і моралі;
- робота над темпом та ритмом мовлення;
- виконання байки різними стилями (емоційно, стримано, з елементами гротеску).

IV семестр

Тема 6. Літературна композиція. Принципи її створення

Індивідуальне заняття спрямоване на формування навичок створення композиції з різних текстів.

Рекомендовані вправи:

- добір уривків за спільною темою;
- складання простої композиції (2-3 тексти)
- визначення логічної послідовності;
- художнє виконання та його повний аналіз.

Тема 7. Особливості роботи читця над літературною композицією, літературним монтажем.

Під час індивідуальних занять робота спрямована на досягнення цілісності виконання.

Рекомендовані вправи:

- під час занять відпрацювати переходи між частинами;
- вправи на зміну інтонації залежно від тексту;
- робота над темпоритмом;
- художнє виконання композиції.

Тема 8. Проза. Монолог. Моноп'єса

Під час занять слід приділити увагу внутрішній логіці та емоційному стану виконавця.

Рекомендовані вправи:

- читати текст з різним емоційними завданнями;
- визначення внутрішнього монологу персонажу;
- вправи на зміну темпу та ритму мовлення;
- імпровізаційне відтворення тексту за пам'яттю.

Тема 9. Аналіз та особливості роботи читця над прозою, монологом та моноп'єсою

Під час індивідуальних занять приділяється увага на поглиблення аналітичного мислення здобувача.

Рекомендовані вправи:

- визначення підтексту та емоційних підтекстів;
- читання з різними інтерпретаціями;
- обговорення художнього виконання.

Тема 10. Художнє втілення прози, монологу та моноп'єси

Під час занять проводиться робота над вдосконаленням набутих навичок.

Рекомендовані вправи:

- цілісне виконання твору;

- робота над деталями (дикція, інтонація, паузи);
- запис художнього виконання з подальшим аналізом;
- підготовка до підсумкового виступу.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Логіка та інтонація сценічної мови	4
2.	Тема 2. Правила розставлення логічних наголосів.	3
3.	Тема 3. Казка як жанр народної творчості. Вимоги до вибору казки для художнього читання.	4
4.	Тема 4. Загальний і виконавський аналіз казки та художнє втілення.	5
5.	Тема 5. Естрадне виконання байки. Вибір байки для художнього читання.	4
6.	Тема 6. Літературна композиція. Принципи її створення	5
7.	Тема 7. Особливості роботи читця над літературною композицією, літературним монтажем.	3
8.	Тема 8. Проза. Монолог. Моноп'єса	2
9.	Тема 9. Аналіз та особливості роботи читця над прозою, монологом та моноп'єсою	5
10	Тема 10. Художнє втілення прози, монологу та моноп'єси	5
	Разом	40

7. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота з дисципліни «Сценічна мова» є важливою складовою в підготовці майбутніх акторів музично-драматичного театру, оскільки саме вона забезпечує поглиблення та закріплення знань отриманих під час індивідуальних занять, а також сприяє формуванню стійких мовленнєвих навичок. У процесі самостійної роботи здобувач повинен не лише відтворювати запропонований матеріал, а й поступово формувати власний підхід до роботи зі словом та розвивати мовленнєву виразність та культуру мовлення.

Особливу увагу важливо приділяти роботі над логікою мовлення та інтонацією. Здобувач має навчитися самостійно аналізувати текст, визначати його смислову структуру, логічні центри та інтонаційні акценти. Важливим аспектом є читання

текстів в голос із подальшим самоаналізом, що дозволяє усвідомити помилки та в подальшому їх усунути.

У процесі самостійної роботи важливо також відпрацьовувати навички правильного розставлення наголосів та використання пауз. Це сприятиме формуванню чіткого, зрозумілого та переконливого мовлення.

Значну увагу слід приділити читанню художніх текстів, зокрема казок, байок та прозових творів. Самостійна робота здобувача передбачає підбір текстів для виконання їх аналіз, робота над визначенням основної ідеї, характеру персонажів та емоційного забарвлення.

Під час роботи на казкою необхідно зосередитись на створенні образності, передачі характеру персонажів та розвитку уяви. А робота над байкою потребує уваги саме до підтексту, інтонаційної виразності та змісту. У свою чергу робота над монологами, моноп'єсами та прозовими текстами вимагає більш глибокого аналізу, розуміння та відчуття внутрішнього стану героя з вмінням передати його переживання за допомогою мовлення.

Окремим напрямом є робота над створенням літературної композиції, що передбачає добір та поєднання різних текстів у єдине цілісне висловлювання. Така робота сприятиме розвитку творчого мислення, структурувати матеріал та будувати логіку публічного виступу.

В процесі самостійної роботи важливо постійно вдосконалювати здобу навички дихання, дикції мовлення та голосу. Для самоконтролю рекомендовано здійснювати самоконтроль через аудіо чи відео запис власного виконання твору.

Ефективність від самостійної роботи залежить від самоконтролю, самодисципліни, системного та усвідомленого підходу. Послідовне поєднання аналітичної та практичної складової сприяє, як формуванню так і удосконаленню вже набутих навичок та розвитку індивідуального стилю сценічного мовлення.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Основними засобами оцінювання є виконання практичних вправ, художнє читання творів різних жанрів (байка, казка, монолог, проза), а також індивідуальні творчі завдання.

Демонстрація результатів навчання передбачає індивідуальні виступи, підготовка художнього читання та створення літературних композицій з подальшою демонстрацією на широку публіку.

Під час оцінювання враховується дикція, володіння диханням та голосом, інтонаційна виразність, логічність мовлення та цілісність виконання. А також береться до уваги творчий підхід до виконання творчого завдання та індивідуальність здобувача.

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Сценічна мова» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової кредиту та включає: а) систематичне відвідування занять; б) активність роботи на практичних заняттях; в) вчасне виконання завдань; г) успішні результати тренінгу,) оцінка за роботу на індивідуальних заняттях, д) оцінки за виконання усіх завдань самостійної роботи; е) якість виконання техніки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Робочі програми	1-10
2	Силабус	1-10
3	Аудіо-візуальні носії інформації (ноутбук, колонки)	1-10
4	Аудиторія (спеціальний зал для занять)	1-10
5	Фортепіано	1-10
6	Фізична присутність партнерів	1-10
7.	Килим на підлогу	1-10

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела

1. Гладишева А. Сценічна мова. Київ : Мистецтво, 2015. 240 с.
2. Черкашин Р. Робота читця над художнім твором. Київ : Альфа, 2017. 180с.
3. Курбас Л. Філософія театру. Львів: Літопис, 2016. 320 с.
4. Савчин В. Мистецтво сценічної мови. Харків: Основа, 2019. 210 с.
5. Сербін О. Українська сценічна вимова. Київ : Освіта, 2020. 198 с.
6. Князева Н., Князев В. Риторика та сценічна мова. Одеса: Ліра, 2018. 156 с.
7. Паніна Г. Голос і сценічне мовлення. Дніпро: Арт-прес, 2017. 190 с.
8. Кур'єр М. Слово і голос актора. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. 230 с.
9. Микитенко Л. Фонетика та техніка мовлення. Полтава: Університетська книга, 2016. 175с.

Додаткові джерела

10. Антологія сучасної новелістики та лірики України 2010 / упоряд. О. Апальков. Канів : «Склянка часу», 2010. 392 с.
11. Антологія української поезії ХХ ст. :від Тичини до Жадана / упоряд. І. Малкович. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2020, 2016 с.
12. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; [ред.. м. Москаленко]. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. 917 с.

13. Літургія кохання : Антологія української любовної лірики кінця ХІХ – початку ХХІ століття / упоряд. І. Лучука. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. 728 с.
14. Наконечна О. І. Окремі питання сценічного мовлення в умовах білінгвізму, Одеса 2009.
15. Овчиннікова А. П. Мовленнєва комунікація та мистецтво мовлення. Одеса : Маяк. 1999. 253 с.
16. Омеляновська-Чорна П. Софія Федрцева. Київ : Мистецтво, 1971. С. 25–26.
17. Орфоепічний словник української мови. У 2 т. Київ : Довіра, 2001–2004.
18. Сучасна українська мова / О. Д. Пономарів, В. В. Різун та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. 2-ге вид., перероб. Київ : Либідь, 2001.
19. Черкашин Р. О., Фоміна Ю. Г. Ми – березільці: театральні спогади-роздуми / Роман Олексійович Черкашин, Юлія Гаврилівна Фоміна; Упоряд. В. Собіянський; Передм. Наталія Єрмакова. Київ : Акта, 2008. 345 с.

Інформаційні ресурси

20. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
21. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>
22. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <https://korolenko.kharkov.com/>

Навчальне електронне видання

СЦЕНІЧНА МОВА

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу для здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», ОП «Акторське мистецтво музично- драматичного театру»

Укладачі:

Михайлюченко Оксана Миколаївна,
викладач кафедри музично-драматичного театру ХДАК
Ксенія Вікторівна Безверха,
викладач кафедри музично-драматичного театру ХДАК

Видається в авторській редакції

Адреса видавця:

ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057)731-13-85. e-mail: nmr-academy@xdak.ukr.education